

лија Станић — Континуитет и промене у језику и др Љубомир Зуквић — Први Вукови додири са Црном Гором и почеци његове сарадње са људима из тог краја.

Рубрика **Страни језици и књижевности** садржи ове радове: мр Олга Браичић — Атрибутивне реченице типадноминалних реченица у савременом руском и српскохрватском језику, мр Весна Тадић — Контрастивна анализа енглеског глагола need и његових српскохрватских еквивалената, и Војислав Војновић — Ј. Н. Толстој из писама А. А. Фету.

Рубрика **Историја и географија** заступљена је радовима: др Димо Вујовић — Француска и источно питање у другој половини XIX и почетком XX вијека, мр Томислав Жугић — Никшић (кратак историјски преглед), Бранко Бабић — Босанско-херцеговачке избјеглице у Црној Гори 1914—1915, мр Мирослав Чизмовић — Дар према Имовинском законнику, и др Стеван Поповић — Трансформација ванбрадских насеља у гравитационом подручју Бара.

Из области **математичких наука** штампани су прилози: мр Владо Баковић — О аксиомама димензије динамичких простора, Момчило Космајац — О линеарним операторима, и Стеван Бајовић — Један доказ теореме De la Valee Pousin-a.

У рубрици **Биологија и хемија** пишу: Љ. Аграмовић, Е. Раичевић и др Б. Ивановић — Менарха код ученица Никшића, и др Никола Перовић — Наши бојсипи као база за развој алуминијске индустрије.

Стручним прилозима заступљени су: Вида Стојановић (Нека запжања и сутестије са стручних испита за звање наставника), Војин Николић (Процес ослобађања од наставе физичког васпитања у

школама у СР Црној Гори), Радомир Николић (Настава физичког васпитања у одјељењу — разреду) и мнж. Антонија Даковић (Како организовати и изводити наставу ОТО-а приликом подјеле одјељења).

У рубрици **Сјећања на прве године рада Више педагошке школе** у Цетињу занимљиве прилоге су дали: Радивоје Шуковић (О раду и успјесима прве генерације студената Више педагошке школе), Данило Лекић (Сјећање на прве године рада Више педагошке школе на Цетињу), Вукале Ђерковић (О Вишој педагошкој школи на Цетињу и њеној првој студентској организацији) и Милинко Ивановић (Нека сјећања из рада прве генерације студената Више педагошке школе).

Пјесничким и ликовним прилозима заступљено је неколико бивших и садашњих студената — пјесника и ликовних умјетника: Петар Ђурановић, Драгутин Вујановић, Јанко Вујисић, Ратко Делетић, Драган Радуловић, Јанко Брајковић, Никола Стругар, Бранка Бурзан и Миленко Сандић.

Споменица садржи и ове податке о професорима, директорима и другим сарадницима који су радили на Вишој педагошкој школи и Педагошкој академији од њеног оснивања и који сада изводе наставу.

У споменици су и написи о преминулим професорима школе — Михаилу-Баћу Пајковићу, Нику Петрићу, др Луки Вујовићу, Мојсију Зечевићу, Нику Ј. Мартиновићу и Луки Милићу.

У цјелини овај зборник радова (обима од 320 страница) доказ је једне значајне атмосфере и научног и стручног стваралаштва наставника ове институције.

Миомир Дашић

„ПОД ОРЛОВИМ КРШЕМ“

Скупштина општине и друштвено-политичке организације Цетиња издале су о јубиларној годишњици слободе и побједe над фашизмом популарну публикацију

„Под Орловим кршем — 13. јул 1975“. Њен уредник и приређивач је Радован Јаблан, књижевник и публицист.

Књига, како се каже на њеној првој страници, „... није монографија Цетиња, ово је само подсјетник за свједочење о једном времену које се грубо преломило преко несаломиве кичме овога народа“. Иако није претендовала да буде монографија Цетиња, ова је публикација била неопходна, јер је богатство прошлости и садашњости тражило. Простор и обим ту нијесу пресудни, јер колико год књига била велика дио богатства Цетиња и околине остао би ван њених корица.

Иако је требало да се овом књигом покаже само најкраћи пут, у ријечи и слици, који води читаоца до 13. јула 1975. године, када је у име председника Републике друга Тита Орден народног хероја Цетињу уручио Вељко Милатовић, председник Председништва СР Црне Горе, постигнуто је далеко више од тога. Цетиње је добило једно вриједно свједочанство о свом богатству, а и сам чин који представља велики тренутак у историји Цетиња отргнут је од заборава.

На почетку књиге налази се фото-копија Повеље о додјели биљег части и храбрости — Орде на народног хероја — граду Цетињу. Цетиње се уврстило у ред 1322 бораца и руководиоца НОР-а носиоца овог високог признања, 17 страних држављана је одликовано овим високим одликовањем, 26 јединица и установа НОВ-а, 4 организације (СКОЈ, СУБНОР, Удружење шпанских бораца и Окружни комитет СКОЈ-а Дрвара), а Цетиње је и међу 8 прадова-хероја у СФРЈ.

У доста кратком али сажетом историјском прегледу — на 21 страници — дата је „лична карта“ Цетиња од његовог настанка 1482. до 13. јула 1975. године — најсвечанијег чина у његовој историји. Речено је кратко али сажето и јасно оно најбитније из масе занимљивости везаних за овај град и његову околину. Тешко је или немогуће издвојити и хронолошки поређати најбитније. На овако кратком простору речено је доста и право је речено. Сасвим

је разумљиво што је већи дио простора дат развоју револуционарног покрета Цетиња и околине и што је посебна пажња посвећена добу између два рата и периоду НОР-а и социјалистичке револуције.

На 26 страница налазе се богате илустрације, које снажно дјелују, јер потврђују оно што је текстом и документима речено. Поред ових и умјесто многих могле су да стоје и друге, не мање вриједне, али ограниченост простора пружа само ове. Сасвим је разумљиво да велико богатство спомне-обиљежја тражи већи и шири простор, посебно када је ријеч о Цетињу, у коме се налази велики број свједочанстава црногорске прошлости. Неоспорно је да су одабране фотографије прво-разредног квалитета и да свака представља документ о времену и људима. Свака се може уважити као историјски материјал, јер је њихов језик, језик аутентичности, заправо језик историје.

Даље у публикацији слиједи говор Вељка Милатовића, председника Председништва СР Црне Горе, одржан приликом уручивања Орде на, чији је наслов извучен из текста „Биљег части за херојско Цетиње“, а затим ријеч Ника Ражнатовића, председника СО, Цетиња, приликом пријема Орде на — „Велики дан за Црну Гору“.

На страницама публикације даље се наставља фотокопија писма упућеног другу Титу од народа Цетиња и учесника Сабора под Орловим кршем. У писму је изражена захвалност и обећана даља истрајност у борби.

Честитамо! „... борци Цетиња, његова омладина, народ читаве Црне Горе, с правом могу бити поносни пред собом, пред нама и историјом...“ — заједнички је наслов за 61 телеграм добијен од највиших државних и партијских руководилаца и културних и научних радника из читаве земље.

На страницама публикације даље се налазе емитовани и у штампани објављени прилози, а посебно снажно и упечатљиво звуче тек-

стови под заједничким називом „Првена ружа за град Цетиње“.

Богат илустративни материјал који приказује свечану атмосферу на љетњој позорници за вријеме уручивања Ордена народног хероја дат је на 20 страница ове књиге.

Реситал Радована Јаблана, направљен вјешто и зналачки, умјетнички је заокружио све оно што чини славу хероја-града и његове богате историјско-културне ризнице.

Велики је труд уложен у израду ове књиге, па је и техничка опрема у складу са садржајем. Аутор заслужује похвалу и признање за то што је нашу литературу обогатио овом књигом. Штета је што је недозвољиво мали тираж ове књиге — свега 1.000 примјерака. Уредник и приређивач овом књигом доста нуди а још више обећава.

Иван Кустудија

Др ВЛАДИМИР ГРУЈИЋ: „МИЛАН ЈОВАНОВИЋ-БАТУТ И НАША ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА“

(Београд 1975)

Научно друштво за историју здравствене културе Југославије издало је ову значајну монографију (финансирала је Републичка заједница за научни рад — Београд), која освјетљава богат живот и стваралаштво Милана Јовановића — Батута, врло истакнутог медицинског стручњака и запаженог посленика на пољу медицинског студија у нас посљедњих деценија нашег вијека. Проф. др В. Грујић је у овој, по обиму не велико (105 страница) али садржајем веома богатој монографији обрадио све оне релевантне фазе иначе дугог и сложеног дјеловања М. Јовановића — Батута, изврсног организатора медицинских служби и установ, стручног научног радника у области хигијене и социјалне медицине, који је оставио такве резултате који му осигуравају трајно мјесто међу истакнутим личностима српског народа.

Батутово дјело је врло обимно и разноврсно: поред практичног љекарског рада, непрекидно је проучавао економске, културне и здравствене прилике народа. Његово стручно књижевно стваралаштво одликовало се јасном мишљу, концизним стилем. Популарно је тумачио и врло стручне проблеме, настојећи да главна медицинска знања продру дубоко у народне масе. Таквим радом он је по-

стао један од великих здравствених просветитеља, ненадмашан за његово доба, а примјеран и данас.

Будући да се током читавог живота бавио оним гранама медицине које су дубоко задрале у здравље народа, како уже тако и шире друштвене заједнице, Батут је не само оставио изврсна запажања о здравственом стању српског и црногорског народа и њиховој здравственој култури већ је узредно дао и доста података из њихове културне и друштвено-политичке историје.

Монографија се по структури састоји из четири дијела и резимеа на француском језику.

У првом дијелу аутор је обрадио живот и рад М. Јовановића — Батута, почев од породичног поријекла, па преко младости, школовања и студија медицине у Бечу, прве медицинске праксе у Војводини и самосталног љекарског рада у Црној Гори (од 1880 — 1882, гдје је развијао велику активност као главни љекар и начелник санитетске службе Министарства унутрашњих дјела Књажевине Црне Горе, оставивши значајну писану документацију о здравственим приликама и здравственој култури црногорског народа), усавршавања у Њемачкој, Француској и Енглеској, затим доласка у Србију, професорског рада на Великој школи у Београду, на којој и истиче